

Інформаційна довідка
щодо проекту Закону України «Про внесення змін до пункту 19 розділу
«Прикінцеві та перехідні положення» Цивільного кодексу України
щодо поновлення перебігу позовної давності»
*(реєстр. № 11315 від 31.05.2024 р.)**

Анотація. Інформаційна довідка містить результати аналізу проекту Закону України «Про внесення змін до пункту 19 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» Цивільного кодексу України щодо поновлення перебігу позовної давності» (реєстр. № 11315 від 31.05.2024 р.).

Ключові слова: позовна давність, Цивільний кодекс України, воєнний стан в Україні, поновлення перебігу позовної давності.

Вступ. Метою законопроекту, як зазначається в пояснювальній записці до нього, є «забезпечення конституційного права на захист, справедливий судовий розгляд, а також гарантії юридичної визначеності і остаточності, захисту потенційних відповідачів від прострочених позовів шляхом відновлення перебігу позовної давності».

Законопроектом пропонується виключити пункт 19 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» Цивільного кодексу України (далі – ЦК України).

Основна частина. Відповідно до пункту 19 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» ЦК України «у період дії воєнного стану в Україні, введеного Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 64/2022, затвердженим Законом України «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 2102-ІХ, перебіг позовної давності, визначений цим Кодексом, зупиняється на строк дії такого стану».

Важливо наголосити, що зазначена норма була запроваджена Законом України «Про внесення змін до Цивільного кодексу України щодо вдосконалення порядку відкриття та оформлення спадщини» від 8 листопада 2023 року. Крім цього, зазначеним Законом розділ «Прикінцеві та перехідні положення» ЦК України було доповнено новими пунктами 20, 21, якими зупинено перебіг строків позовної давності під час дії в Україні воєнного, надзвичайного стану та встановлено спеціальні строки та порядок регулювання спадкових правовідносин на час дії в Україні або окремих її місцевостях воєнного, надзвичайного стану, зокрема на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією.

На наше переконання, запроваджений відповідно до пункту 19 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» ЦК України мораторій на перебіг позовної давності застосовується до строків загальної і спеціальної позовної давності, визначених у ЦК України, та повністю кореспондує положенням статті 263 ЦК України, згідно з якими перебіг позовної давності зупиняється, зокрема, якщо пред'явленню позову перешкоджала надзвичайна або невідворотна за даних умов подія (непереборна сила); якщо позивач або відповідач перебуває у складі Збройних Сил України або в інших створених відповідно до закону військових формуваннях, що переведені на воєнний стан. Цією ж статтею ЦК України передбачено, що перебіг позовної давності зупиняється на весь час існування

вказаних обставин; з припиненням обставин, що були підставою для зупинення перебігу позовної давності, перебіг позовної давності продовжується з урахуванням часу, що минув до його зупинення.

Висновок. Із аналізу зазначених норм ЦК України можна дійти висновку, що зупинка перебігу позовної давності на строк дії воєнного стану в Україні свідчить про вимушену (форс-мажорну) потребу захисту цивільних прав і інтересів особи в умовах обставин непереборної сили, натомість скасування цієї тимчасової норми містить ризик негативного суспільного резонансу стосовно послаблення законодавчих гарантій захисту прав спадкоємців у спадкових правовідносинах під час дії в Україні воєнного стану.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*